

Öppna jämförelser 2022 – Våld i nära relationer

Socialtjänsten har ett ansvar att erbjuda hjälp och stöd till våldsutsatta. Covid-19 har inneburit en stor påfrestning för samhället, och det har funnits en oro att redan utsatta grupper blivit än mer utsatta. I årets öppna jämförelser lyfts resultat från indikatorer där en positiv utveckling skett under det senaste året eller åren. Allt fler kommuner erbjuder stödsamtal till våldsutövare för att våldsutövandet ska upphöra och har en aktuell skriftlig rutin för att säkra skolgången för barn som bor i skyddat boende. Fler har även genomfört fortbildning inom området våld i nära relationer som riktar sig till handläggare som utreder våldsutsatta vuxna respektive barn som utsatts för eller bevittnat våld.

Årets resultat visar att:

- Allt fler kommuner erbjuder stödsamtal till vuxna våldsutövare för att våldsutövandet ska upphöra. Totalt 80 procent av kommunerna erbjuder stödsamtal *med* biståndsbeslut till våldsutövande kvinnor och 79 procent till våldsutövande män. Det är en ökning på sex respektive fem procentenheter från föregående år.
- Det är även fler kommuner som erbjuder stödsamtal *utan* biståndsbeslut, 65 procent av kommunerna till våldsutövande kvinnor och 66 procent till våldsutövande män. Det är en ökning på fyra procentenheter från föregående år.
- Fler kommuner, 28 procent, har en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende. Det är en ökning med fyra procentenheter från föregående år.
- De flesta kommuner uppger att de under det senaste året har genomfört fortbildning inom området våld i nära relationer som riktar sig till handläggare som utreder våldsutsatta vuxna (93 procent) respektive barn som utsatts för eller bevittnat våld (88 procent).

Arbetet med våld i nära relationer har främst kopplingar till två mål och tillhörande delmål i Agenda 2030¹. Dels *mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt*, och dels *mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer*.

¹ Agenda 2030 är samlingsnamnet på de globala utvecklingsmål som har beslutats av Förenta nationerna, FN. Agenda 2030 har 17 mål för hållbar utveckling som syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor och säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Allt fler kommuner erbjuder stödsamtal för att våldsutövandet ska upphöra

Insatser som riktar sig till personer som utövat våld är en viktig del i arbetet med att förebygga och bekämpa våld i nära relationer. I detta sammanhang har socialtjänsten ett ansvar för att ta ett helhetsgrepp om frågan och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver [1]. Socialnämnden bör kunna erbjuda våldsutövare insatser som syftar till att de förändrar sitt beteende och upphör med att utöva våld. Dessa insatser bör genomföras med beaktandet av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta vuxna och barn samt barn som bevittnat våld².

Behandling av personer som utövat våld kan vara ett verksamt medel för att förebygga och motverka våld [2]. I de fall rådgivning övergår till någon form av behandling inom socialtjänsten ska det fattas ett beslut om detta. Såväl beslutet som den utredning som föregått beslutet ska dokumenteras [3].

För att förhindra att personer som utövat våld avstår från stödsamtal, är det viktigt att det även kan erbjudas utan biståndsbeslut. Information och rådgivning som ges enskilt eller i grupp omfattas inte av dokumentationsskyldighet [4].

Årets resultat på riksnivå visar att fler kommuner erbjuder stödsamtal till vuxna som utövar våld mot närstående, för att våldsutövandet ska upphöra. När det gäller stödsamtal *med* biståndsbeslut, erbjuder 80 procent av kommunerna det till våldsutövande kvinnor och 79 procent till våldsutövande män. Det är en ökning på sex respektive fem procentenheter från föregående år, men totalt en ökning med 16 respektive 17 procentenheter sedan 2019.

När det gäller stödsamtal *utan* biståndsbeslut, erbjuder 65 procent av kommunerna det till våldsutövande kvinnor och 66 procent av kommunerna det till våldsutövande män. Det är en ökning med fyra procentenheter från föregående år. Totalt är det en ökning på tio respektive nio procentenheter sedan 2019, se tabell 1.

Tabell 1. Erbjuder stödsamtal till vuxna som utövat våld mot närstående för att våldsutövandet ska upphöra, 2019–2022

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, procent, riket

Indikator	2019	2020	2021	2022
Erbjuder stödsamtal <i>med</i> biståndsbeslut till: - kvinnor som utövat våld mot närstående	64	73	74	80
Erbjuder stödsamtal <i>med</i> biståndsbeslut till: - män som utövat våld mot närstående	62	72	74	79
Erbjuder stödsamtal <i>utan</i> biståndsbeslut till: - kvinnor som utövat våld mot närstående	55	58	61	65
Erbjuder stödsamtal <i>utan</i> biståndsbeslut till: - män som utövat våld mot närstående	57	61	62	66

Källa: Enkät om öppna jämförelser socialtjänst, myndighetsutövning, 2019, 2020, 2021, 2022 Socialstyrelsen.

² Allmänna råd i 7 kap. SOSFS 2014:4.

Fler kommuner har en rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende

Barn som följer med en förälder till skyddat boende har skolplikt och rätt till fortsatt skolgång. I den turbulens som kan uppstå vid en hastig flytt från hemmet är ett barns behov av kontinuitet och normalitet i vardagen viktig och där fyller skolan med struktur, stimulans och kamrater en avgörande roll [5]. Hemkommunen har ett ansvar för att se till att barn som följer med en förälder till skyddat boende får gå i skolan. Ibland känner skolan inte till att barnet har flyttat till ett tillfälligt boende i en annan kommun, då måste socialtjänsten uppmärksamma detta för att se till att barnet får sin skolgång tillgodosedd [6]. Barnets hemkommun och vistelsekommun har ett gemensamt ansvar för att lösa barnets skolgång [5]. Skriftliga rutiner för hur personalen ska agera för att tillgodose barns skolgång är ett stöd för personalen.

Årets resultat på riksnivå visar att 28 procent av kommunerna har en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende. Jämförelser över tid visar att resultatet på riksnivå har ökat med fyra procentenheter från föregående år, och med 12 procentenheter sedan 2016, se tabell 2.

Tabell 2. Aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende 2016–2022

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, procent, riket

Indikator	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aktuell rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende	16	14	15	22	21	24	28

Källa: Enkät om öppna jämförelser socialtjänst, myndighetsutövning, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 Socialstyrelsen.

Utifrån en kommungruppsindelning baserad på invånarantal visar resultaten att det är vanligast att kommuner med fler än 200 000 invånare har en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att säkra skolgången för barn i skyddat boende (41 procent). Det är minst vanligt att en sådan rutin finns i kommuner med färre än 15 000 invånare (20 procent).

Nio av tio kommuner har genomfört fortbildning om våld i nära relationer

För att kunna genomföra utredningar av god kvalitet är det viktigt att handläggare har kunskap om våld i nära relationer, t.ex. om olika former av våld, dess konsekvenser och att göra riskbedömningar [6]. Årets resultat på riksnivå visar att de flesta av kommunerna uppger att de har genomfört fortbildning om våld i nära relationer under det senaste året som riktar sig till handläggare. Det är 93 procent av kommunerna som genomfört utbildning till handläggare som utreder våldsutsatta vuxna, och 88 procent som genomfört utbildning till handläggare som utreder barn som har utsatts för eller bevittnat våld.

Jämförelser över åren visar att resultaten ökade under åren 2016 till 2020, men under covid-19-pandemin var det färre kommuner som genomförde fortbildning. Under 2021 sjönk resultaten med 10 till 11 procentenheter jämfört med 2020. En möjlig förklaring till de lägre resultaten 2021 är att vissa utbildningar ställdes in under pandemin, detta framgår av de skriftliga kommentarer som kommunerna lämnat i enkäten. Mellan 2021 och 2022 har resultaten ökat igen med sju respektive fem procentenheter. Resultaten är dock fortfarande inte uppe i samma nivå som under 2020, se tabell 3.

Tabell 3. Genomfört fortbildning om våld i nära relationer under det senaste året som riktar sig till handläggare 2016–2022

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, procent, riket

Indikator	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Genomfört fortbildning om våld i nära relationer senaste året som riktar sig till handläggare som utreder vuxna	84	88	93	95	96	86	93
Genomfört fortbildning om våld i nära relationer senaste året som riktar sig till handläggare som utreder barn	79	78	86	92	94	83	88

Källa: Enkät om öppna jämförelser socialtjänst, myndighetsutövning, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 Socialstyrelsen.

Referenser

1. Proposition 2006/07:38. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor.
2. Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer. Stockholm: Socialstyrelsen; 2020.
3. Proposition 2004/05:39. Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m.
4. Proposition 1996/97:124. Ändring i socialtjänstlagen.
5. Fristad från våld – en vägledning om skyddat boende. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013.
6. Våld – handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. Stockholm: Socialstyrelsen; 2016.

Öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är att bidra till verksamhetsförbättring som kommer de enskilda till gagn. Indikatorerna möjliggör en jämförelse av kvaliteten inom socialtjänsten och utgör därmed ett verktyg för kommuner att följa upp, analysera och utveckla sina verksamheter. Resultaten riktar sig främst till chefer och verksamhetsutvecklare i kommunerna.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård 2022, Socialstyrelsen.

Svarsfrekvens: 89 procent av kommunerna besvarade enkätens generella del och 89 procent delenkäten Våld i nära relationer.

Mer information

Du hittar alla årets resultat i Excelfilen, redovisade för socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, samt på kommun-, läns- och riksnivå på Socialstyrelsens webbplats, se fliken Öppna jämförelser av våld i nära relationer:

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/vald-i-nara-relationer/>

Indikatorer och mått beskrivs i Excelfilen. Insamlingsmetoden finner du i dokumentet Metodbeskrivning 2022.

Kontakt:

Jelena Corovic

Telefon: 075-247 30 00

E-post: jelena.corovic@socialstyrelsen.se